

Bijdrage internetconsultatie wetsvoorstel ter versterking van het VTH-stelsel milieu

Datum: 17-09-2025

Internetconsultatie – Omgevingswet en versterking VTH-stelsel milieu

Inhoudsopgave

1. Inleiding
 2. Europese context en voorbeelden
 3. Aanbevelingen
 4. Conclusie
- Eindnoten

1. Inleiding

Het huidige Nederlandse VTH-stelsel (Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving) vertoont structurele tekortkomingen: fragmentatie, vrijblijvendheid en onvoldoende mogelijkheden voor centrale regie. Hierdoor is de kwaliteit van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) in de praktijk sterk afhankelijk van de regio of omgevingsdienst. Dat is maatschappelijk onaanvaardbaar, zeker waar het gaat om milieuveiligheid, volksgezondheid en naleving van Europese verplichtingen.

2. Europese context en voorbeelden

Binnen de Europese Unie bestaat geen éénvormig model voor VTH-organisatie. Wel geven Europese kaders duidelijke richting aan vergunningen, inspecties en sanctionering, waaronder de industriële-emissierichtlijn (*Industrial Emissions Directive*)¹, de Seveso III-richtlijn voor zware ongevallen², de milieuaansprakelijkheidsrichtlijn³ en de minimumnormen voor milieu-inspecties (RMCEI-aanbeveling)⁴. Daarnaast zijn er nieuwe strafrechtelijke minimumnormen voor milieumisdrijven⁵ en beleid om naleving te versterken (*Environmental Compliance Assurance*)⁶, evenals operationele hulpmiddelen via het IMPEL-netwerk⁷.

Vergelijkende praktijk

Frankrijk – centrale aansturing via de préfet en gespecialiseerde inspecties (DREAL/DRIEAT) binnen het ICPE-regime⁸.

Zweden – gelaagde verdeling onder de *Miljöbalken* (gemeenten en länsstyrelsen) met nationale richtsnoeren⁹.

Verenigd Koninkrijk – nationale toezichthouders (Environment Agency/SEPA) met risicogestuurde inspecties en COMAH (Seveso)¹⁰.

3. Aanbevelingen

Om de tekortkomingen van het Nederlandse VTH-stelsel structureel te verhelpen, worden de volgende maatregelen aanbevolen:

1. Centrale sturing

Leg de inhoudelijke en politieke eindverantwoordelijkheid bij de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat. Ontwikkel landelijk uniforme normen en werkwijzen voor alle omgevingsdiensten.

2. Verantwoording en toezicht

De staatssecretaris legt jaarlijks verantwoording af in een schriftelijke rapportage aan de Raad voor de Veiligheid. De Raad voor de Veiligheid beoordeelt deze rapportage en kan dwingende bijsturing opleggen in probleemregio's.

3. Toezicht-op-toezicht

Voer handhavend en kwaliteitstoetsend toezicht-op-toezicht in, waarbij onafhankelijke toetsers controleren of regionale diensten de landelijke standaardisering correct toepassen. Maak deze toets openbaar en verbind hieraan concrete verbeter- en sanctiemogelijkheden.

4. Standaardisering en toetsbaarheid

Borg dat vergunningverlening, toezicht en handhaving in alle regio's volgens dezelfde landelijke kwaliteitsstandaarden plaatsvinden. Koppel dit aan een verplicht systeem van kwaliteitsmetingen en benchmarks.

4. Conclusie

Met dit model wordt het Nederlandse VTH-stelsel opgetild naar een niveau dat vergelijkbaar is met de best practices in landen als Frankrijk, Zweden en het Verenigd Koninkrijk. Alleen via centrale sturing, jaarlijkse politieke verantwoording en onafhankelijk toezicht-op-toezicht kan een structureel en duurzaam hoog kwaliteitsniveau in heel Nederland worden gegarandeerd. Dit is noodzakelijk om de veiligheid van burgers, de naleving van milieuverplichtingen en het vertrouwen in overheidshandelen te waarborgen.

Eindnoten

1. Richtlijn 2010/75/EU inzake industriële emissies (Industrial Emissions Directive, IED).
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=CELEX:32010L0075>
(terug naar tekst)
2. Richtlijn 2012/18/EU betreffende de beheersing van de gevaren van zware ongevallen waarbij gevaarlijke stoffen zijn betrokken (Seveso III).
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=CELEX:32012L0018>
(terug naar tekst)
3. Richtlijn 2004/35/EG betreffende milieuaansprakelijkheid met betrekking tot de voorkoming en het herstel van milieuschade (ELD).
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=CELEX:32004L0035>
(terug naar tekst)
4. Aanbeveling 2001/331/EG tot vaststelling van minimumnormen voor milieu-inspecties in de lidstaten (RMCEI).
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=CELEX:32001H0331>
(terug naar tekst)
5. Richtlijn (EU) 2024/1203 inzake milieumisdrijven.
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=CELEX:32024L1203>
(terug naar tekst)
6. Europese Commissie (2018), EU-actie om de naleving van milieuregels en het bestuur te verbeteren (Environmental Compliance Assurance).
https://environment.ec.europa.eu/topics/compliance-and-enforcement/environmental-compliance-assurance_en
(terug naar tekst)
7. IMPEL – European Union Network for the Implementation and Enforcement of Environmental Law.
<https://www.impel.eu/>
(terug naar tekst)
8. Frankrijk: stelsel voor Installations Classées pour la Protection de l'Environnement (ICPE), toezicht door DREAL/DRIEAT.
<https://www.ecologie.gouv.fr/installations-classees-protection-lenvironnement-icpe>
(terug naar tekst)
9. Zweden: Miljöbalken (1998:808); toezicht primair door gemeenten en länsstyrelsen met nationale richtsnoeren.
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/miljobalk-1998808_sfs-1998-808
(terug naar tekst)
10. Verenigd Koninkrijk: Environment Agency (Engeland) en SEPA (Schotland); Seveso-transpositie via COMAH Regulations 2015.
<https://www.legislation.gov.uk/uksi/2015/483/contents/made>
(terug naar tekst)